

for a living planet®

Världsnaturfonden WWF

Tel: 08 624 74 00

Fax: 08 85 13 29

hakan.wirten@wwf.se

peter.westman@wwf.se

Allmänt: info@wwf.se

Hemsida: www.wwf.se

Ulriksdals Slott

170 81 Solna

Landsbyggsdepartementet

103 33 Stockholm

E-post: registrator@rural.ministry.se

: registrator@environment.ministry.se

Solna 26 juli 2012

Remissvar från Världsnaturfonden WWF – Rapport om översyn av Svenska artprojektet

Världsnaturfonden har getts möjligheter att som komplement till de synpunkter som framfördes vid hearingen den 29 juni 2012 även lämna fördjupade skriftliga ståndpunkter på ”Rapport om översyn av Svenska artprojektet”. Världsnaturfonden ståndpunkter och kommentarer följer rapportens disposition och fokuserar på de konkreta förslag som utredaren lämnat se punkt 7.

WWF:s sammanfattade ståndpunkter

Inledningsvis vill *WWF framföra att Svenska Artprojektet:*

- I ett internationellt perspektiv är en unik framsynt satsning av regeringen som gjort att Sverige ligger i den absoluta frontlinjen när det gäller att kartlägga och beskriva landets biologiska mångfald på ett tillgängligt sätt.
- Fått stor internationell uppmärksamhet inte minst inom ramen för Konventionen om biologisk mångfald och det Globala Taxonomiska Initiativet (GTI).
- Genom sitt arbete med att bygga kunskap om Sveriges biologiska mångfald och dess arter bidrar med nödvändigt underlag för arbetet med att genomföra och nå de av riksdagen antagna miljömålen.
- Bör fortsätta att ge ut Nationalnyckeln även i tryckt form.
- Bör ges ökade möjligheter till öronmärkt stöd till vård av museernas samlingar.
- Bör få minst samma budget under 2013 som tidigare.
- Bör omformas till en långsiktig permanent verksamhet som får tillgång till de resurser som behövs för att genomföra uppdraget.
- Förtjänare en mer djuplodande utredning om vilken institutionell bas/huvudmannaskap som är optimal för ett ”Nationellt artcentrum” en sådan bör regeringen tillsätta under hösten 2012.

1. Uppdrag och utgångspunkter

WWF anser att själva utgångspunkten för uppdraget är motsägelsefullt. I uppdragsbeskrivningen anges att:

Stiftelsens ordförande:
Hans Majestät Konungen

Registrerat som:
Världsnaturfonden WWF
Org. Nr 802005-9823

Plusgiro 90 1974-6
Bankgiro 901-9746

”Utredaren ska enligt uppdraget lämna förslag till möjliga besparingar och till hur projektet ska slutföras eller avslutas på ett kostnadseffektivt sätt samtidigt som det bidrar till de angivna målen.”

WWF anser att utgångspunkten för uppdraget borde ha varit att utreda hur projektet skall kunna slutföras inom den ursprungliga tidsramen och vilka resurser som skulle behövas för att säkra att arbetet med nationalnyckeln slutförs, att den taxonomiska kunskapsuppbyggnaden i Sverige håller en hög internationell nivå och att de biologiska samlingarna katalogiseras, vårdas och förvaltas långsiktigt och hållbart.

Vidare anges i uppdraget att konsekvenserna av utredarens förslag skall belysas.

WWF anser att den konsekvensutredning som presenteras är mycket grund och inte kan anses hålla tillräckligt djup för att utgöra adekvat beslutsunderlag för regeringen.

2. Svenska artprojektet

WWF har inga särskilda synpunkter på den faktiska beskrivningen av Svenska artprojektet.

3. Biologisk mångfald – Internationellt och nationellt arbete

Utredaren konstaterar att det i internationella konventioner och regelverk inte finns några tvingande krav på parterna att kartlägga och identifiera vilken mångfald som finns inom ett enskilt lands gränser. Detta är i sak korrekt. Ett av Konventionen om biologisk mångfalds övergripande mål är att den biologiska mångfalden skall bevaras. Konventionen definierar ”biologisk mångfald” brett som gener, arter och livsmiljöer. I den av Riksdagen antagna propositionen Svenska miljömål – ett gemensamt uppdrag (2004/05 150) formulerades ett 16:e miljö kvalitetsmål. Det lyder som följer ”Den biologiska mångfalden skall bevaras och nyttjas på ett hållbart sätt för nuvarande och framtida generationer. Arternas livsmiljöer och ekosystemen samt deras funktioner och processer skall värnas. Arter skall kunna fortleva i långsiktigt livskraftiga bestånd med tillräcklig genetisk variation.....”

WWF anser att det är en uppenbar förutsättning att veta vilken biologisk mångfald/vilka arter som finns i landet för att kunna säkra att ”arter skall kunna fortleva i långsiktigt livskraftiga bestånd.....”. Detta mål skall precis som övriga miljömål uppnås inom en generation. Det är därför av högsta vikt att kunskapsuppbyggnaden om den svenska biologiska mångfalden/arterna ytterligare förstärks.

WWF vill påminna regeringen om att det finns två områden där Sverige ligger i den absoluta frontlinjen när det gäller genomförandet av Konventionen om biologisk mångfald. Dessa områden är kartläggningen av den biologiska mångfalden i landet genom nationalnyckeln och Artdatabankens artprojekt och den dokumentering och kartläggning av traditionell kunskap om biologisk mångfald som genomförs inom ramen för det Nationella projektet för traditionell kunskap (NAPTK) vid Centrum för Biologisk Mångfald. Dessa två projekt utgör internationella

förebilder och ligger i den absoluta frontlinjen på den globala arenan. **WWF menar** att det vore en stor prestigeförlust för Sverige om dessa frontlinjeprojekt läggs ned eller staten stryker resurserna så att målsättningarna inte kan uppnås.

4. Norska artprojektet

WWF konstaterar att skillnaden i budgetramar mellan Artdatabankerna i Sverige och Norge beror på att man i Norge inte har något stöd till museerna. Det produceras inte heller några bestämningsnycklar som verktyg för att underlättat för naturvårdare/allmänhet att kartlägga biologisk mångfald. I jämförelsebara delar är artdatabanken i Norge bättre finansierad än i Sverige. En mindre norsk totalbudget kan således inte tas som intäkt för att Artdatabanken i Sverige skulle kunna klara sig på samma budgetnivå eftersom artdatabanken i Norge har ett mer begränsat uppdrag.

5. Vetenskaplig värdering

WWF delar fullt ut den vetenskapliga värderingen som gjorts inom ramen för uppdraget. Det konstateras att projektet från en taxonomisk och vetenskaplig synpunkt uppvisar mycket goda resultat och att "Svenska artprojektet bedöms ha inneburit att Sverige tillhör en elit i fråga om biologisk artkunskap" samt att mycket arbete återstår för att nå projektens mål.

Med tanke på resultatet av denna utvärdering har **WWF mycket svårt att förstå** rationaliteten bakom utredarens förslag till en nedmontering av verksamheten.

6. Analys och överväganden

Projektets betydelse för biologisk mångfald

WWF delar utredarens syn att artprojektets arbete är en mycket viktig del i att bygga en infrastruktur för samhällets miljöarbete och att det är viktigt att säkerställa att kunskapen som genereras kommer hela samhället till del. En god kunskap på nationell nivå om arter och deras livsmiljöer är grunden för en stor del av det samlade miljöarbetet. **WWF anser** att det Svenska artprojektet inneburit en vitamininjektion och popularisering av taxonomin inom relativt breda grupper inte minst genom arbetet med nationalnyckeln. Framställningen av bestämningsnycklar som kan användas av specialister/naturvårdsförvaltare och specialintresserad allmänhet är en av nycklarna för att öka kunskapsinhämtningen om vår biologiska mångfald.

Vetenskapliga delar/taxonomi

WWF delar utredarens bedömning att det finns synergivinster att göra genom ett närmare samarbete med det Norska artprojektet och att en förutsättning för att den taxonomiska forskningen skall kunna bedrivas med kontinuitet är en långsiktigt tryggad finansiering. **WWF menar** att om en långsiktigt tryggad finansiering på en adekvat nivå säkras så är det, till skillnad från utredarens bedömning, fullt möjligt att kartlägga och beskriva alla flercelliga arter i Sverige under en rimlig tidsperiod. Det vore därför högst olyckligt att inte bibehålla målet om en fullständig beskrivning och kartläggning av Sveriges arter.

Museistöd

WWF oroas över att utredaren ifrågasätter behovet av ett permanent "museistöd" om blott 20 miljoner kronor med hänvisning till att resultaten har varit svårbedömda. De institutioner som fått del av museistödet har gjort omfattande årliga redovisningar av resultaten och erbjudit sig att träffa utredningen. Med beaktande av detta torde det ha varit möjligt att göra en mer kvalificerad och djuplodande bedömning av resultatet av museisatsningen. De naturvetenskapliga samlingarna är en viktig del av den kunskapsinfrastruktur om biologisk mångfald som vi har i landet. Under årtionden har medel för förvaltningen och dokumentationen av samlingarna varit underdimensionerade. **WWF anser** att det är prematurt att med denna utredning som bas dra ner stödet till museerna. Istället föreslås att Regeringen tillsätter en fördjupad samlad utredning för att bedöma vilka resurser och investeringar som behövs för att de svenska samlingarna skall kunna förvaltas och skötas på ett långsiktigt och adekvat sätt.

Nationalnyckeln

WWF ställer sig frågande till en del av utredarens påståenden. B la framförs att "Nationalnyckeln har inte lyckats etablera sig som nationellt referensverk och huvudkanal för information om Sveriges alla arter. Enligt vår bedömning är Nationalnyckeln det enda referensverk som finns och utredarens bedömning får anses sakna grund. Att "vissa forskare ifrågasatt nyttan av utgivningen av Nationalnyckeln och menat att forskningsmedel kan användas för annan mer angelägen forskning" anser vi är ett "icke-argument" i detta sammanhang. Syftet med utgivningen av Nationalnyckeln är primärt att tillhandahålla verktyg för att öka kunskapen om Sveriges biologiska mångfald. För att kunna göra detta krävs en omfattande inventerings- och bestämningsverksamhet samt viss taxonomisk forskning. Huvudsyftet med Nationalnyckeln är inte att generera "angelägen forskning". Utredaren ifrågasätter om bokformen är ett ändamålsenligt och effektivt sätt att sprida information och kunskap på. Vi kan bara konstatera att när det gäller exempelvis dagfjärilar, gräshopper/vårtbitare och trollsländor så är det böcker och inte digitala medier som ökat intresset vilket i sin tur resulterat i en ökad kunskap om dess grupper.

WWF delar inte utredarens slutsats att en fortsatt bokutgivning kan ifrågasättas utan menar att bokutgivningen bör fortsätta. **WWF delar** dock utredarens bedömning att artprojektet bör fortsätta att utveckla sökbara och tillgängliga databaser och applikationer för olika användare. Kunskapsspridning även via digitala media är således väldigt viktigt inför framtiden.

WWF vill betona i detta sammanhang att Artdatabanken har varit en pionjär i användandet av digital teknik för att öka kunskapen om biologisk mångfald på nationell nivå inte bara i Sverige utan även i ett internationellt perspektiv. Artportale är en sådan "innovation" där mer än 33 miljoner rapporter rapporterats in från såväl allmänhet som professionella naturvårdare.

WWF ställer sig frågande till om de besparingar som beräknats för en övergång till en digital produktionsmodell är korrekta. En fördjupad utredning bedöms nödvändig för att få ett korrekt beslutsunderlag.

7. Förslag

Övergripande

WWF delar utredningens förslag om att artprojektet skall vara en långsiktig, permanent satsning utan en på förhand angiven sluttidpunkt.

WWF tillstyrker att kontrollstationer läggs fast för att möjliggöra kontroll och bedömning av verksamhetens resultat och inriktning.

WWF anser dock att de av riksdagen fattade besluten fortsatt skall gälla som vägledning för verksamheten även framöver och att en inskränkning till ”dåligt kända arter” vore olyckligt.

WWF delar dock ej utredningens förslag om att ”med beaktande av de effektiviseringar som föreslås, bedöms projektets kunna genomföras på en lägre årlig anslagsnivå. Vår bedömning är att projektet behöver minst samma anslagsnivå som idag för att bedriva en god verksamhet.

WWF delar bedömningen att det är viktigt att i ökande utsträckning tillgängliggöra data och använda digitala medier för kunskapspridning. Detta är dock inte ett argument för att upphöra med en nationalnyckel i tryckt form.

Mål och uppdrag

WWF anser att den ursprungliga målsättningen med artprojektet - att beskriva samtliga svenska flercelliga arter skall ligga kvar. Det vore olyckligt att inskränka arbetet till de arter eller grupper som vi i dagsläget bedömer vara viktigast ur ett nyttoperspektiv.

Målgrupper

WWF delar uppfattningen att det bör ställas tydliga krav på att kunskap och information från projektet ska göras tillgänglig för bredare målgrupper och inte bara fokusera på forskarsamhället och professionellt verksamma inom natur/miljösektorn. Enligt vår bedömning är Artdatabanken och artprojektet ett föredöme i universitetsvärlden när det gäller att ta ansvar för lärosätenas ”tredje uppdrag” – att nå ut till en bredare allmänhet.

WWF ställer sig högst tveksam till att den primära målgruppen skulle inskränkas till forskningen/forskare i Sverige. Enligt vår uppfattning så är detta inte i överensstämmelse med den målsättning och vision som projektet hade när det initierades.

Inriktning av verksamheten

WWF delar bedömningen att taxonomisk forskning och inventering bör bedrivas på minst dagens nivå inom ramen för projektet och att detta är en hörnpelare i projektverksamheten.

WWF tillstyrker att samverkan med det norska artprojektet utvidgas och fördjupas samt att ett fördjupat samarbete utvecklas med andra institutioner nationellt.

WWF delar vidare utredningens bedömning att Artdatabanken och Svenska artprojektet skall fortsätta vara aktiva internationellt för att stärka taxonomi och kunskapsuppbyggnad.

WWF menar att den statliga finansieringen för att sköta och upprätthålla museernas samlingar under årtionden varit kraftigt eftersatta. Genom tillkomsten av museistödet har situationen i viss mån förbättrats. Utredaren konstaterar att någon utvärdering av museistödet inte gjorts. Det har inte heller gjorts någon bedömning över resursbehovet för att förvalta museernas samlingar på en anständig nivå.

Med tanke på detta **föreslår WWF** att en särskild utredning görs för att bedöma det samlade behovet av finansiering till de institutioner som har samlingar. Innan ett sådant samlat grepp har tagits **avstyrks alla** förslag till att minska den blygsamma nivå som dagens museistöd uppgår till.

Kunskapsspridning

WWF avstyrker med bestämdhet att utgivningen av bokverket skall upphöra. Vår bedömning är att utgivningen i bokform har ett stort värde för att sprida och tillgängliggöra kunskap och inte minst skapa intresse för vår biologiska mångfald. För att vara ett vetenskapligt verk så får Nationalnyckeln betraktas ha en ovanligt stor och bred spridning. Utredarens resonemang om att omfattande besparingar skulle kunna åstadkommas vid omläggning från tryckt till digital media saknar vad vi förstår grund. Tryckkostnaderna bärs i stort av prenumeranterna. De stora kostnaderna med att ta fram ny kunskap, skriva texter och ta fram illustrativt material blir inte mindre för att Nationalnyckeln inte trycks. En fortsatt tryckning av nationalnyckeln skall dock naturligtvis inte innebära en minskning av ambitionen att utveckla kunskapsspridningen via digitala media.

Uppdrag och styrning

WWF delar utredningens förslag att uppdraget skall förtydligas rörande projektets mål, inriktning, organisation och ledningsformer, ramar för genomförandet samt former för rapportering. Utredningen anser att regeringen skall tillsätta en speciell styrgrupp för Svenska artprojektet men WWF ifrågasätter detta eftersom en sådan styrning redan finns via Artdatabankens styrgrupp. Utredaren förespråkar en ökad integrering mellan Artdatabankens arbete och Svenska artprojektets arbete. Denna integrering bedöms ej främjas om det finns flera styrgrupper. Styrningen bör istället tydliggöras genom det föreslagna förtydligandet av projektets mål, inriktning och organisation eller genom särskild instruktion. Förvaltningsmässigt är det dessutom högst ovanligt att regeringen tillsätter styrgrupper för ett projekt som bedrivs på en mindre institution inom ett stort universitet.

Huvudmannaskap och organisatoriska alternativ

Utredaren lämnar tre alternativa organisatoriska förslag till hur arbetet inom ramen för artprojektet skall kunna bedrivas framöver.

WWF ställer sig i grunden positiv till en översyn av dagens huvudmannaskap och delar bedömningen att en förutsättningslös bedömning av organisatoriska alternativ bör genomföras. Beskrivningen av de tre alternativen är dock "grunda" och saknar djupare konsekvensanalys.

WWF stöder förslaget att ett samlat kunskapscentra för biologisk mångfald bör inrättas och att detta skulle kunna gynna det allmänna kunskapsfrämjandet om landets arter och vara en styrka nationellt och internationellt för att möta ett ökat kunskapsbehov. Detta kräver dock en fördjupad organisationsutredning.

WWF föreslår därför att en mer djuplodande utredning om framtida huvudmannaskap och organisatoriska alternativ genomförs innan beslut fattas i dessa delar. I detta sammanhang bör utredaren även beakta de resonemang som fördes fram i utredningen ”Kunskap för biologisk mångfald – inventera mera eller återvinna kunskapen” SOU 2005:94. I denna utredning förs ingående resonemang och diskussioner av relevans kring hur kunskap om biologisk mångfald bäst kan förvaltas, nyttjas och spridas. Många av de förslag som lades fram i denna utredning har, vad WWF kan bedöma, inte behandlats av någon regering.

Budget

WWF föreslår att ramen på 65 miljoner för Svenska artprojektet åtminstone bibehålls. För att öka takten i genomförandet bör regeringen överväga att under en begränsad period tillskjuta extra medel för att information skall kunna samlas in snabbare. Därmed **avstyrker WWF** utredningens förslag till neddragningar om 20 miljoner kronor per år för Svenska artprojektet.

WWF föreslår att Nationalnyckeln fortsätter att ges ut i bokform samt att den även görs tillgänglig digitalt. Vad WWF kan förstå så skulle en neddragning av anslaget till Nationalnyckeln med 10 miljoner kronor innebära att även den digitaliserade upplagan, som utredningen föreslår, ej kan ges ut. Detta för att merparten av de kostnader som finns för bokformen av Nationalnyckeln består i efterforskning av basuppgifter för artbestämning, utbredning, allmän information om arten samt bestämningsnycklar och illustrationer för artbestämning m.m. Själva layouten av boken är bara en begränsad del av kostnaden. Tryckkostnaden täcks av försäljningsintäkterna och ger en vinst. Detta innebär att om de föreslagna besparingarna genomförs kommer varken bokformen eller den digitala versionen att kunna finansieras.

WWF avstyrker utredningens förslag att dra in stödet på 20 miljoner till museernas dataläggning av samlingarna. Den första neddragningen är föreslagen till 2013 och de resterande 10 miljonerna några år senare. Dessa samlingar är ovärderliga för nuvarande arbete men ännu värdefullare för kommande generationer. Minskas stödet som föreslagits kommer det att innebära inte bara att de ej dataläggs utan även att en del av dem kanske inte kommer kunna skötas på ett adekvat sätt och hotas till sin existens.

Genomförande

WWF menar som nämnts ovan att projektet även framöver bör få de medel som krävs för att fullfölja artprojektets målsättningar och att en fördjupad organisations/huvudmannautredning bör tillsättas snarast. Ikraftträdande under en ny huvudman torde därmed inte vara aktuellt förrän tidigast 2014.

Konsekvenser av förslagen

WWF konstaterar att den konsekvensbeskrivning som finns i rapporten är ytlig och inte ger en fullständig bild av de konsekvenser som utredningen leder till. Vår bedömning är att konsekvensbeskrivningarna är av en sådan art att de inte ger regeringen ett fullgott beslutsunderlag.

Håkan Wirtén
Generalsekreterare

Peter Westman
Naturvårdschef

Mats Forslund och Tom Arbom har varit delaktiga i utarbetandet av remissunderlaget.